

Farkas Wellmann Éva: *Itten ma donna választ*

Nem sovinizmus, de ritkán vagyok oda *költő nőkért*. Farkas Wellmann Éváért sem vagyok oda. Vissza vagyok érte, inkább. „Férfiak, bölcsesség, költészet – kisujjban.” Az általam nagyra becsült Orbán János Dénes írja ezt költőnkéről a kötet fülszövegében. Erős kijelentés, egész univerzumokat lefed(het).

Aztán: Orbán János Dénesnek igaza van. Bár, sorsszerűen, a könyvnek megvannak a maga gyengeségei; a rengeteg elliptikus szerkezet például, esetenként, már-már zavaró. Önmagát hagyja ki. Mindezek mellett Farkas Wellmann Éva jól bánik a nyelvvel, erőlködés nélkül ír (eltekinthetve, sajnos, néhány kivételtől). Versei érett világot és világlátást tükröznek. És: ami nagyon fontos ezekkel a versekkel kapcsolatban, az a szépség. Farkas Wellmann Éva tud szép verset írni. „Így, utána, nem gyötör semmi képzet. / Aligha látom még, de mégis, újból: / szeretném tudni, hogy még visszanézett.” (*Szavak helyett*)

A szonett meghatározó, sőt uralkodó forma a kötetben. Ennek a ténynek persze semmilyen következménye nincs. Sem esztétikai, sem erkölcsi, sem semmilyen. Legfeljebb: a felelősség. A szonett korántsem játék, vegyük csak Babits Mihály elgondolásait a szonetttről, ren-

geteg buktatója van (lehet), mint ahogy Farkas Wellmann Éva enged is helyenként bizonyos bántó kényszereknek: „Mi állt belőle, már csak néha karmol. / S vonásról írni: lélek? Bár lehet: ne! / A teste sincs. Levetköztem magamról. / Visszapróbálni immár nem lehetne.” (*Nincs a teste; saját kiemeléseim.*) Az efféle kiszámítható rímeket, egészében véve, könnyedén ellensúlyozzák a szépszámmal fellelhető bravúros, egyedi megoldások: „Így vagy te is. Isten ha tudja hány át- / virradt reggel dicsér: »tartása, mersze...« / Amíg a tolakodó ízek vágyát // kisöprögeted (fogkefével, persze).” (*A kaland folytatása*)

Az elő-előkerülő erőltetettségek is megbocsáthatók: „Ó, don ki? don ki? Hó, te – / búsképű, balga volna!?”; a vers további részei feledtetik a keserűbb szájját: „Csak lennék holmi díva! / Melletted volna hetven, // s te csak alternatíva.” (*Válasz a Donkihótnak*) Itt rögtön Márai Sándor egyik mondása jutott eszembe, mely szerint írni könnyű – húzni nehéz. Nem bántásképpen, persze, csak helyenként ez járt a fejemben a kötet lapozgatása közben. (Szonettből húzni valóban nem lenne egyszerű feladat.)

Összességében véve, talán jó csapásirányon halad ez a költészet. Válasz: jövő időben. Olvasom, hogy Farkas Wellmann Éva 2000-ben Látó-nívódíjat, 2001-ben pedig Mikó András-díjat kaott. Mit tehet-

nék én ehhez hozzá? Őszintén kívá-
nok további sikereket neki.

BABICZKY TIBOR

(*Előretolt Helyőrség Könyvek, Kolozsvár –
FISZ Könyvek, Bp., 2002. 56 o.*)

Novák Valentin: *Japánkert*

Aki Novák Valentin második verses-
kötetét a *Roskadás* című előzmény
ismeretében veszi kézbe, az a benyo-
mása támadhat, hogy nem ugyanaz
az ember írta: a neoavantgardista
kép- és szabadversköltő most, Kosz-
tolányi emlékének ajánlva kötetét,
formateremtő forradalommal állt
elő, mégpedig, mint a cím is mutat-
ja, japán stílusúval. Új szerelmi cik-
lusában egy japán szentély kertjének
zegzugos ösvényein – mint teljes
életének útján – követi néha emberin-
ek, néha tündéri káprázatnak tűnő
szerelmét a választott lírai én, egy
Zen-szerzetes.

A távol-keleti elbeszélői hagyó-
mányban egy szellemlány, például
rókatündér iránti, nemegyszer be-
teljesült vágy úgyyszólván irodalmi
klisé. „Szalad a tá-ti tó színén / fön-
nakad nád-leány szívén” – ejti el csak
úgy mellesleg, a reggeli felkelés szer-
tartása közben a szerzetes, akinek
köntösébe a költő belebújít. Az eg-

zotikumnak ilyen áhítatos föl vállalá-
sa fontos és előnyös következmény-
nyel jár az egész kötetre nézve: a
költői képek – akár jól eltaláltan ja-
pános hangulatúak, akár kevésbé, de
mégis – életre kelnek. A nád-leány
nem metafora, hanem egy élőlény
rendszerintani besorolása. „Hol ár-
nyak hajtanak a Semmiből...” – ez
sem valami mindenáron költőies
verskezdet, hanem helymeghatáro-
zás, többek között ezért költői. Itt is
és másutt is, ahol sikerült a Maja
fátyláról szóló tan ilyen tudattágító
fölhasználása, kivirul a kultikus vo-
natkozásokkal sűrűn átszőtt temp-
lomkert. Legkevesbé sem rokon a
lelkünkben mindközönségesen te-
nyésző európai kertekkel: nem az el-
veszett Éden megidézése, inkább a
jelen világegész bonszai-alakja.

A költő erényei és hibái persze,
mint a legtöbbször, ugyanazok:
amekkora nyereség az első lelkesed-
és láza a kifinomult költői és kerté-
szeti hagyomány iránt, oly kevés te-
re marad a játékos ironiának. Pedig
a kezdő hangütés („megláttalak té-
ged – / Fuvolahang”) olyan sokat
hordoz belőle; a Zen szellemének
európaira fordítása oly kézenfek-
vővé teszi; Kosztolányi Dezső any-
nyira helyeselné, hogy mi is csak
örülnénk neki. A kötet nyelvét azon-
ban a lehető legszerencsésebben ta-
lálta meg a szerző. Nekünk, magya-
roknak a japán (és kínai) költészettel
való kapcsolatunk talán egy fokkal
áttételesebb, mint azon nyugati